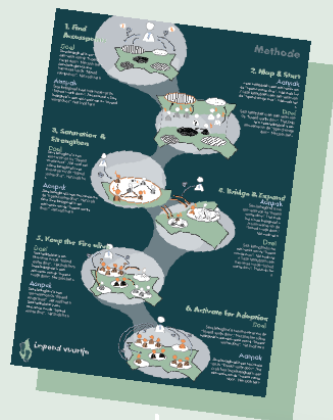
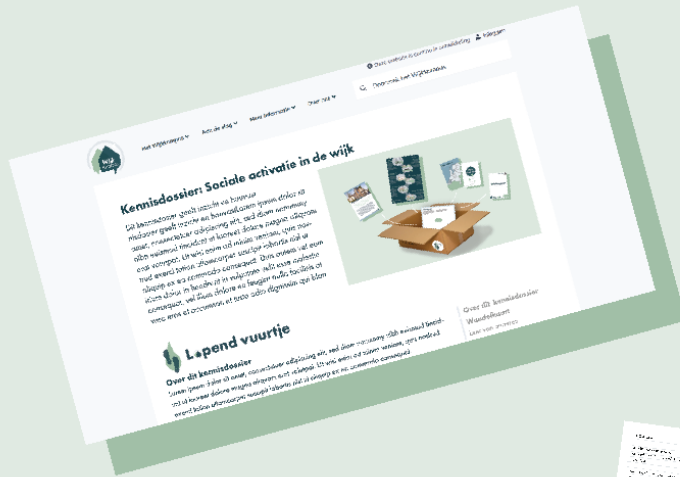

Lopend vuurtje

1. Wie doet er mee?

Doel

Voor participatie is representatie en dus diversiteit erg belangrijk. Daarom zoeken we nu in een zo breed mogelijke groep wie er mee wil denken en doen.

Aanpak

Gebruik de hagel-strategie om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Vraag niet alleen naar het aardgasvrij-thema en participatie, maar ook naar motivatie en bijvoorbeeld verduurzaming. Zo vind je sneller het energietransitie-netwerk of vind je de juiste personen om het netwerk mee te starten.

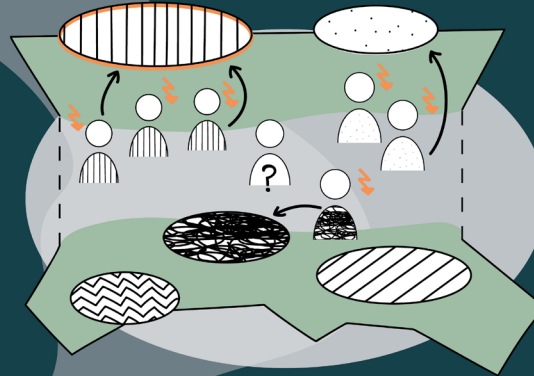
2. Netwerk leren kennen

Doel

Begin je participatieproces met een representatieve groep. Voor sociale activatie zijn we op zoek naar mensen die in elkaars sociale groep vallen.

Aanpak

Sociale groepen ontstaan in wijken vaak rond gedeelde fysieke ruimtes, denk aan pleinen of een deel van de straat. Vraag aan bewoners zelf wie zij spreken over de energietransitie en wie er veel contacten heeft in dit netwerk.

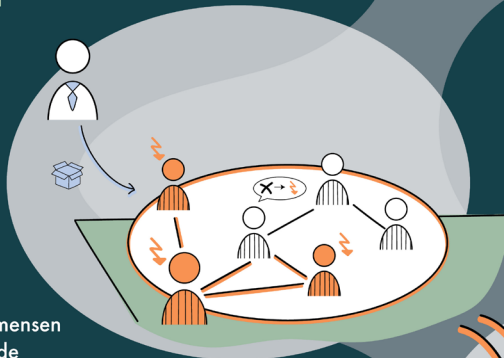
3. Een nieuwe sociale norm

Doel

In één sociale groep met actievelingen start het lopend vuurtje. Vraag hen wat ze nodig hebben om het netwerk samen te brengen. Zo ontstaat er langzaam een nieuwe veilige sociale norm.

Aanpak

Een nieuwe norm ontstaat als mensen elkaar ontmoeten. Vraag aan de actievelingen wat zij nodig hebben. In de ene wijk is dit een lezing, in de andere wijk een warme-truien-feest. Sluit vooral aan bij de behoefte van de wijk.

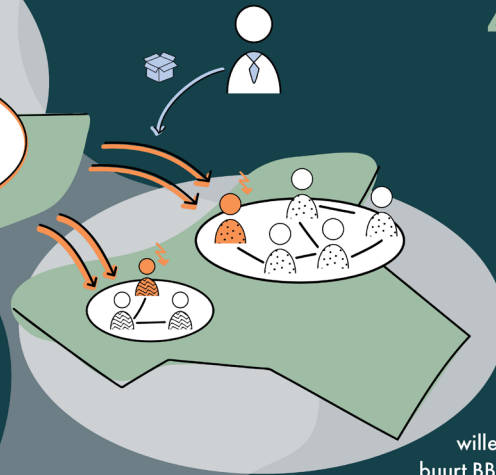
4. Het lopend vuurtje

Doel

Nu de eerste groep een nieuwe norm heeft kan deze langzaam worden doorgegeven. Daarvoor is het nodig dat mensen uit verschillende sociale groepen elkaar kunnen ontmoeten.

Aanpak

Vraag bewoners hoe zij elkaar willen ontmoeten. Aansluiten bij een buurt BBQ lijkt misschien een goed idee, maar dit evenement is voor een ander netwerk bedoeld: het burens en gezelligheids netwerk. Zoek een manier om de netwerken te combineren, bijvoorbeeld een buurtcafé avond met specifiek thema zoals zonnepanelen of warmtepompen.

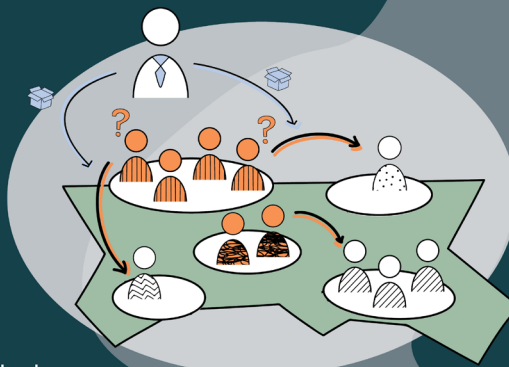
5. Hou het proces warm

Doel

Gedagsverandering kost tijd en dus is sociale activatie een project van de lange adem. Vrijwilligers hebben daarom ondersteuning nodig om actief te blijven.

Aanpak

Deze ondersteuning kan verschillende vormen hebben. Een betaalde kracht die als vertaler functioneert kan de last wegnemen bij het netwerk, terwijl het proces wel van de wijk blijft. Ook kan het helpen om de actieve bewoners van eerste uur weer samen te brengen.

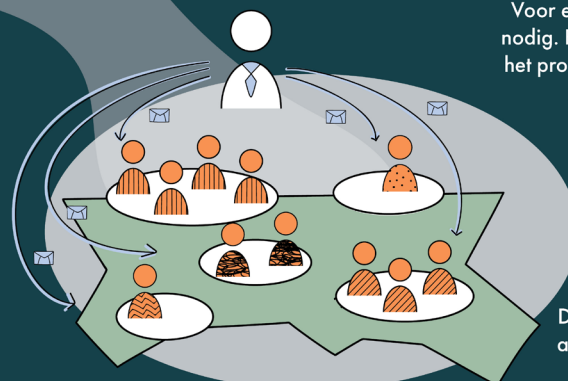
6. Na activatie acceptatie

Doel

Voor een individuele oplossing is stap 6 niet nodig. Bewoners kunnen op hun eigen tempo het proces door. Bij een collectieve oplossing moet een grote groep in een korte tijd geactiveerd worden.

Aanpak

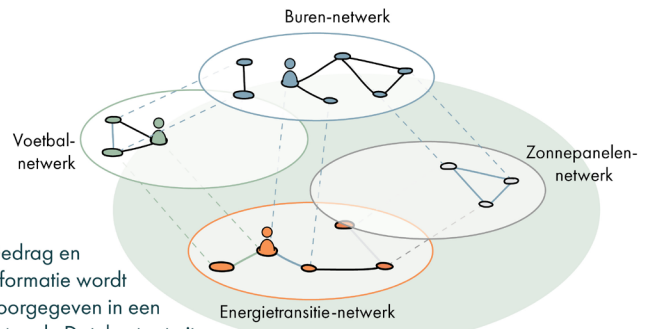
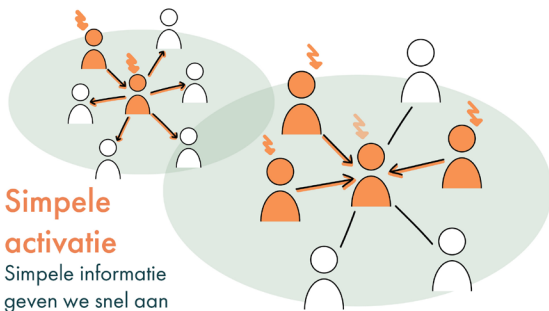
Bewoners hebben het recht op gelijke informatie en dus zullen ze allemaal met de hagelstrategie tegelijkertijd geïnformeerd worden. Doordat in stap 1-5 het netwerk zelf al actief geworden is, sluit het bericht aan op het gesprek in de wijk.

Hoe kan je van het aardgas-afstappen doorgeven?

Eén groep mensen, toch vier gesprekken?

Simpele activatie

Simpele informatie geven we snel aan elkaar door. Er zit geen risico vast aan het doorgeven en de informatie is snel te vertrouwen. Dus hoeft je het maar van één iemand te horen en je geeft het al door. Denk bijvoorbeeld aan een voetbaluitslag.

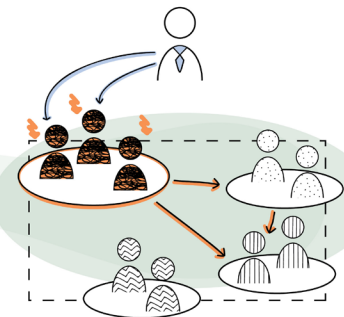
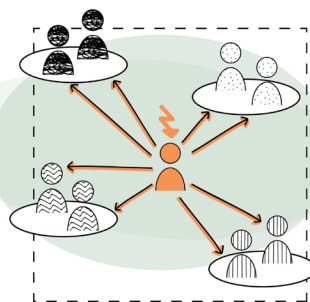
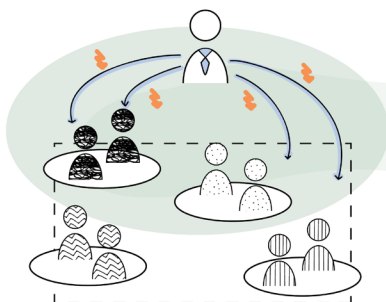
Complexe activatie

Gedrag overnemen en dus doorgeven is wel risicovol. Denk aan het stoppen met roken. Dat doe je pas als meerdere vrienden ook al gestopt zijn. Doordat gedrag anders door een netwerk beweegt, zijn er ook andere methodes nodig om dit te ondersteunen. Van het aardgas-afstappen is ook een vorm van gedragsverandering.

Gedrag en informatie wordt doorgegeven in een netwerk. Dat bestaat uit personen die contact hebben met elkaar (een band). Als we naar een netwerk kijken focussen we vaak op de poppetjes, maar in de sociologie leren we dat de banden veel interessanter zijn. In één netwerk of één wijk kunnen namelijk meerdere netwerken aanwezig zijn.

Netwerken ontstaan rond een onderwerp. Sommige burens zullen wel praten over de lokale voetbalclub, maar nooit bespreken wat voor zonnepanelen ze hebben. Maar ook mensen met zonnepanelen bespreken niet persé het onderwerp van het aardgas-af met elkaar. Als je de wijk ingaat, kijk dan behalve de poppetjes ook naar het onderwerp dat besproken wordt (het daadwerkelijke netwerk).

Hoe kan het vuurtje gaan lopen?

Hagel

Veel gebruikt door gemeente
Pas toe als je informatie wilt verspreiden

Wil je snel informatie verspreiden? Kies dan voor de hagel-strategie. Probeer in elke doelgroep iemand te vinden aan wie je jouw informatie kan doorgeven. Investeer weinig in elk contact, zo kan je meer mensen bereiken.

Deze strategie kan je uitvoeren zonder het netwerk te onderzoeken.

Influencer

Veel gebruikt door online marketeers
Pas toe als je informatie wilt verspreiden

Informatie kan ook met een influencer snel verspreid worden. Wanneer deze persoon overtuigingskracht en legitimiteit in het netwerk heeft, kan het mogelijk worden met één influencer toch gedrag door te geven.

Soms is er een influencer aanwezig, check of deze ook in het energietransitie-netwerk centraal wil komen te staan én bewoners kan activeren tot gedragsverandering.

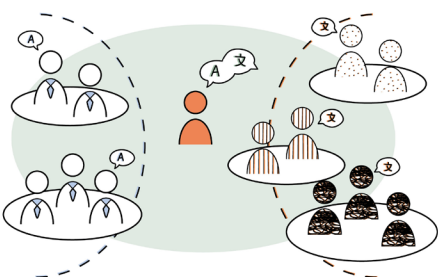
Stille kracht

Veel gebruikt door sociologen
Pas toe als je gedrag wilt verspreiden

Gedrag doorgeven kost tijd. Het lijkt daarom langzaam te gaan, omdat er eerst een nieuwe sociale norm moet worden gemaakt: een veilige plek voor nieuwe ideeën. Eenmaal gestart, pakt het netwerk het zelf op en gaat het gedrag zich verspreiden als een Lopend vuurtje.

Hiervoor moet voldoende cohesie aanwezig zijn in de wijk. Hoe je deze techniek toepast in de energietransitie waar je naast activatie ook participatie gebruikt lees je op de achterkant!

Je kunt het niet alleen

Los van de sociale activatie theorie is het handig om een vertaler te zoeken wanneer je de wijk ingaat. Een tussenpersoon die beide partijen goed kan begrijpen. Dit kan een bewoner zijn met beleidservaring of een andere partij. De vertaler helpt niet alleen bij een goed gesprek, maar creëert een nieuw speelveld waar ruimte ontstaat voor samenwerking en het maken van innovatieve plannen.

Meer weten?

Deze flyer is onderdeel van de Lopend vuurtje box. Een doorstuurdoos die het hele land door gaat. Wil je hem zelf ook ontvangen of meer leren over de sociologie achter de doos?

Bezoek dan de website:
www.wijkkompas.nl/lopendvuurtje
Of scan de QR code

Doorgeven van Informatie via de Hagel-strategie

Apeldoorn De Parken

“Toen dacht ik goh, dan moet je gewoon ook zo'n contactpersoon per staat krijgen voor het energieproject, want dan krijg je de informatie veel dieper waar je het hebben wilt.”

In Apeldoorn is nav een vraag van de gemeente een bewoners initiatief ontstaan met 30 enthousiastelingen.

Deze 30 wilde graag meer connectie en samenwerking met de gehele wijk. Daarom hebben zij een straat vertegenwoordigers netwerk opgezet. Met deze hagel techniek bereikt de kerngroep ook de randen van het netwerk met de juiste informatie.

Lopend vuurtje

Doorgeven van Gedrag via de Sneeuwbal-strategie

Leusden Parkstad

“Ik merkte als ik naar de tafeltennistafel ging op het plein hiernaast, dan had je een gevoel van afscheidenheid en tegelijkertijd openheid. Daarom verschuift het buurtcafé nu ook over de pleinen heen.”

In Leusden staan de eurowoningen. Deze woningen zijn gebouwd met verschillende pleinen in het midden. Gezamenlijk hebben ze een bestuur en een zwembad.

Tijdens het energie project organiseert het bestuur buurtcafés met overstijgende thema's en plein thema's. Zo kan informatie snel verspreiden in de wijk en kan de activatie langzaam op gang komen op het plein.

Lopend vuurtje

Doorgeven van Gedrag via de Influencer-strategie

Apeldoorn De Parken

“Albert is echt een figuur die de hele wijk kent en mensen kennen hem. Als Energie regisseur voor deze wijk kan iedereen hem gratis thuis laten komen voor advies”

In Apeldoorn is al enkele jaren een energie regisseur aan het werk. Deze betaalde kracht helpt de wijk en bewoners met de energie transitie. Door zijn onafhankelijk positie en contacten in de wijk is Albert een influencer in dit netwerk. Hij heeft niet alleen de contacten, maar ook de legitimiteit om bewoners daadwerkelijk te activeren en helpen bij dit onderwerp.

Lopend vuurtje

Lopend vuurtje

Praktijk verhalen

Kettingbrief

Ontdek de kracht van het netwerk

Hi gemeente medewerker,

Deze kettingbrief is een mini-versie van de "lopend vuurtje doos". Net zoals het netwerk tussen gemeentes of jouw netwerk met je collega's zal er in de wijk waar jij werkt ook een netwerk zijn. Hoe dat eruit ziet, verschilt elke keer weer.

Om eens uit te proberen hoe zo'n netwerk activeren in in jouw wijk gaat is hier een ketting brief.

Het doel van de brief is om zoveel mogelijk bewoners te bereiken en bespaar tips te verzamelen.

Naast bespaartips leer je ook wat over de achtergrond van de wijk en waarom mensen hier graag wonen.

Dat kan je goed opweg helpen tijdens het samenwerken en samen bouwen aan een aardgasvrij-plan.

Net zoals ik nu heb gedaan kan ook jij een kort verhaaltje schrijven over waarom je de brief verstuurd en dat je hoopt dat we met elkaar zoveel mogelijk mensen weten te bereiken. Vergeet vooral je eigen antwoorden op de vragen er niet bij te zetten. En een deel van de brief met de hand te schrijven, dat voelt gelijk persoonlijk.

Hopelijk gaat deze brief snel als een lopend vuurtje jouw wijk door!

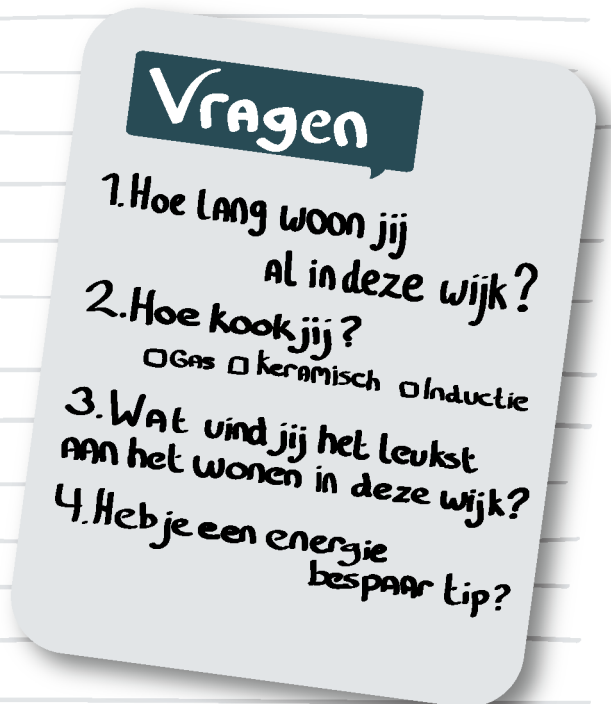
Vriendelijke groet,

Rose

Weet je niet aan wie je hem moet doorsturen, stuur hem dan terug naar info@wijkkompas.nl

PS.

- Hier zijn mijn antwoorden van : **1.** 13 jaar   **2.** Inductie
3. Dat je de gemoedelijkheid van een drop hebt, terwijl je ook 15 min fietsen van het stads centrum vandaan woont.
4. Slecht geïsoleerd huis? Koop een elektrisch kacheltje om je huis heel lokaal te vewarmen.

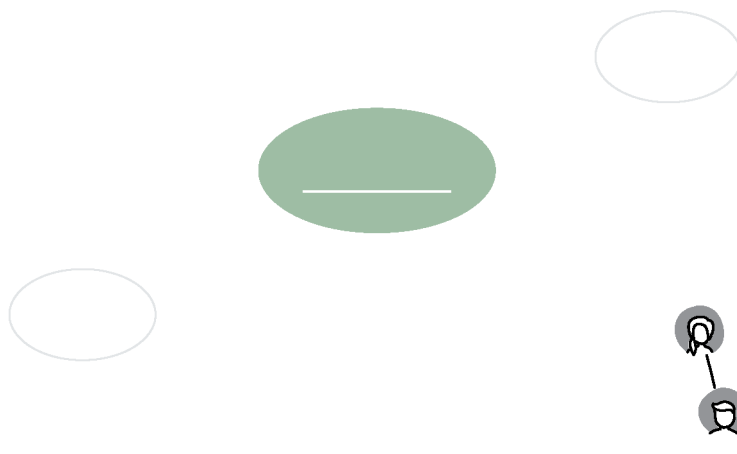

Mijn netwerk

Teken hier je eigen netwerk en ontdek hoeveel connecties je allemaal al gemaakt hebt. Kies hiervoor eerst een thema waarom heen het netwerk zich begeeft (zie de flyer voor meer uitleg).

Denk aan de energietransitie als thema op je werk, je sportvereniging of je familie netwerk. Zet je jezelf in het midden.

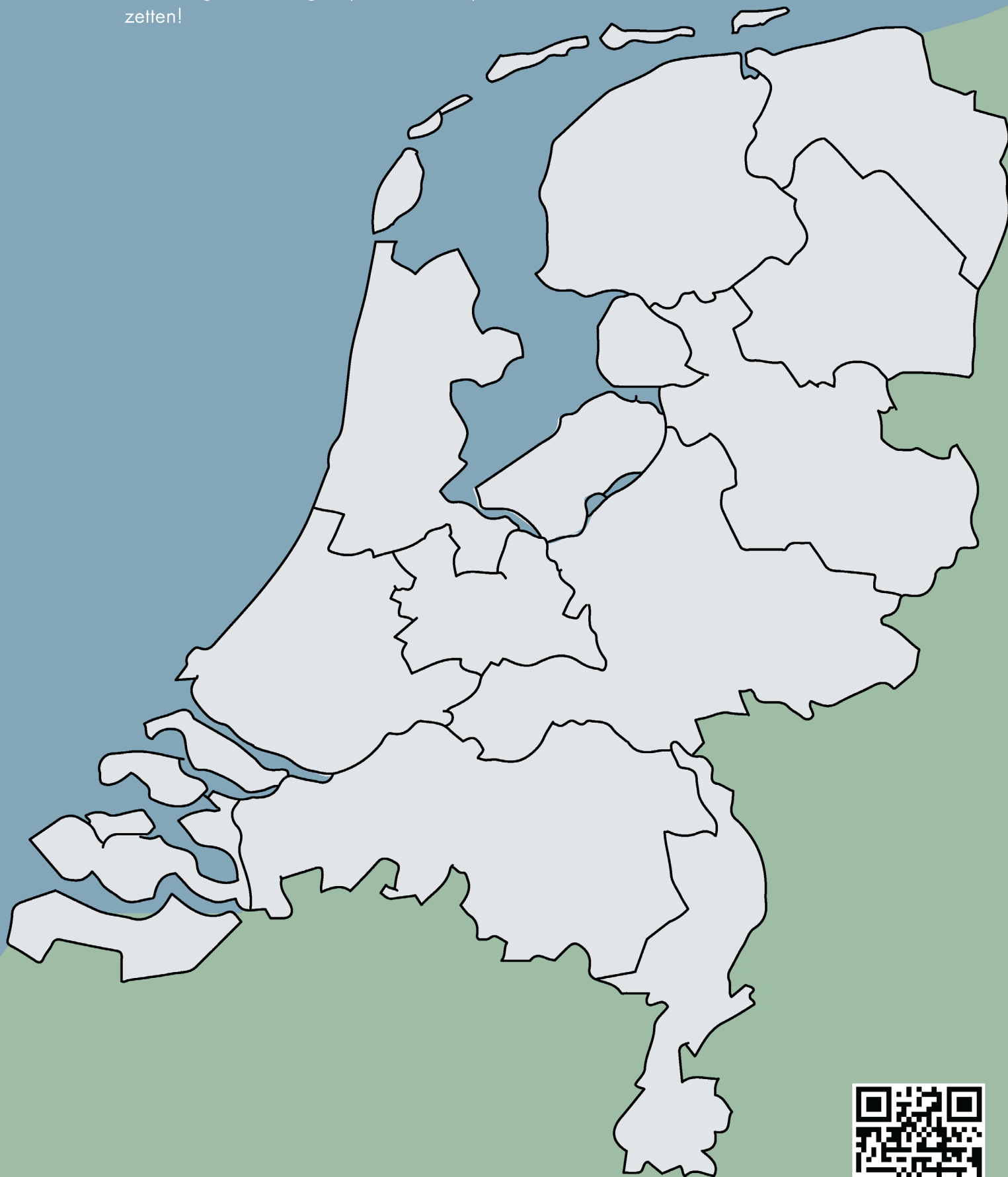

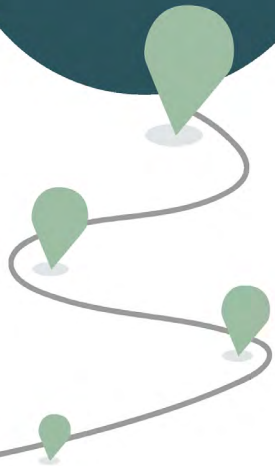

Wandelkaart

Benieuwd waar ik allemaal geweest ben? Kijk hier dan goed en vergeet jezelf er niet op te zetten!

Reis Logboek

Lopend vuurtje

Lopend vuurtje

Ik ben _____
van gemeente _____

Mijn huis is

en staat in een een _____ wijk
bv. bloemkool, nieuwbouw...

jaar oud

Tijdens mijn werk zorg ik ervoor dat

_____

, maar *mijn* favoriete onderdeel is

Wil je meer do's en don't's van
andere lezen of zelf toevoegen?
Ga naar de website →

Het sociale netwerk in mijn wijk is...

Licht

Buren kennen
elkaar niet
of nauwelijks

Middel

Buren kennen
elkaar en maken
soms een praatje

Sterk

Buren komen
samen om
iets te organiseren

Lopend vuurtje

Ik ben _____
van gemeente _____

Mijn huis is

en staat in een een _____ wijk
bv. bloemkool, nieuwbouw...

jaar oud

Tijdens mijn werk zorg ik ervoor dat

_____

, maar *mijn* favoriete onderdeel is

Wil je meer do's en don't's van
andere lezen of zelf toevoegen?
Ga naar de website →

Het sociale netwerk in mijn wijk is...

Licht

Buren kennen
elkaar niet
of nauwelijks

Middel

Buren kennen
elkaar en maken
soms een praatje

Sterk

Buren komen
samen om
iets te organiseren

Hi Ontvanger,

Je hebt deze doos gekregen van een collega, vriend of misschien wel familie lid. Zo ben je onderdeel geworden van het "lopend vuurtje" netwerk, zonder dat je daar ook maar iets voor hebt hoeven doen, super leuk!

Deze doos laat je kennis maken met wat zo'n netwerk nou precies is en wanneer je het kan inzetten in jouw wijk of project. Want ondanks dat een netwerk niet direct tastbaar is, kan het wel veel impact hebben. Denk maar eens aan de ice bucket challenge. Het lijkt misschien een simpel filmpje, maar het aanstekelijke zit hem erin dat jij wordt uitgenodigd door iemand die jij goed kent en jij het opnieuw doorstuurt naar ander. Dit is de kracht van het netwerk op zijn best.

Benieuwd hoe dat precies zit ?

Pak dan de flyer erbij en leer over de verschillende strategieën die je kan gebruiken om niet alleen informatie maar ook gedragverandering aanstekelijke te maken.

Heb je behoefte aan een praktijk verhaal, pak dan de kaarten set erbij en lees over netwerk strategieën in de praktijk in de Nederlands energie transitie.

Vergeet niet om het travel logboek en de kaart in te vullen. Hier kun je zien waar de doos al allemaal geweest is en wie er dus allemaal in jouw netwerk zit. Of pak de netwerk kaart erbij en teken jouw netwerk uit, je zult je misschien verbazen over wie jij eigenlijk allemaal al kent.

Tot slot kun jij, net als ik, je eigen experiment opzetten door een kettingbrief op te zetten. Een beetje zoals deze doos, maar dan in het klein. Wie weet waar de brief allemaal naartoe gaat en wie hij allemaal mag ontmoeten.

Heb je vragen of wil je meer weten? Neem dan vooral contact me mij op, dan voeg ik je graag toe aan het Lopend vuurtje netwerk. Hopelijk tot snel!

Vriendelijke groet,

Rose

PS. Vergeet de doos niet door te sturen! Ik hoop dat hij heel Nederland gaat reizen, help jij mij opweg? Op de website kun je gemakkelijk en gratis een verzend label aanvragen. Zo kan dit lopend vuurtje weer een stapje verder zetten.

Hopelijk heb jij een klein kadootje gehad van je verzender. Zou jij ook weer iets in de doos willen doen? Bijvoorbeeld een pen, boekje of sticker van jouw project of gemeente.

Lopend vuurtje

Kennisdossier: Sociale activatie in de wijk

Dit kennisdossier geeft inzicht in het toepassen van de sociale activatie theorie in de wijk aanpak. De theorie komt uit de sociologie en legt uit hoe netwerken in elkaar zitten. Tijdens een samenwerking van de Tu Delft, Universiteit Utrecht en Wijkkompas is de theorie vertaald naar een tool die concrete interventies biedt voor in de wijk. Dit dossier is gemaakt voor project managers, maar de sociale activatie theorie is relevant voor een ieder die graag een groep in beweging brengt!

Lopend vuurtje

Over dit kennisdossier

Dit dossier is een aanvulling op de Lopend vuurtje Box. Deze doortuur doos wordt rondgestuurd door heel Nederland en bevat informatie, opdrachten en praktijk verhalen over het activeren van een netwerk. Deze doos laat je kennis maken met wat zo'n netwerk nou precies is en wanneer je het kan inzetten in jouw wijk of project. Want ondanks dat een netwerk niet direct tastbaar is, kan het wel veel impact hebben. Denk maar eens aan de ice bucket challenge. Het lijkt misschien een simpel filmpje, maar het onstekelijke zit hem erin dat jij wordt uitgedaagd om iemand die jij goed kent en jij het opnieuw doortuurt naar ander. Dit is de kracht van het netwerk op zijn best.

Over dit kennisdossier

- Wandelkaart
- Leer van anderen
- Lopend vuurtje box
- Aanvragen, doorzuren, printen
- Linked in
- Join the talk
- Netwerk theorie
- Wat is een netwerk?
- Verdieping
- 6-steps methode
- incl. fases Wijkkompas
- Meer weten...

Doelgroepen

De box en dit dossier zijn ontworpen voor projectmanagers, maar de sociale activatie theorie kan door een ieder worden toegepast die graag een groep in beweging brengt. De theorie is dus ook toe te passen op een andere context, zoals de technische sector of een ziekenhuis. De ontwikkelde 6-staps methode is echter toegepast op de context van de energietransitie en zal dan dus moeten worden aangepast.

Wandelkaart

Met de uitvoering in de hand kunnen er offertes op worden gevraagd (let op, dit zijn dus andere offertes dan in fase 2). Op basis van de eerste offertes je een definitieve uitvoering op. Vaag meerdere offertes op zodat aanbiedingen, maatregelpakketten etc. goed vergeleken kunnen worden. De externe procesbegeleider (als die er is) kan de offertes vanuit zijn expertise beoordelen voordat een beslissing wordt genomen.

Gouda
Oktrober - oktober 2022

De's Wijk Coöperatie, Oudwijk, Oudekerk, Soort netwerk, Vrijland

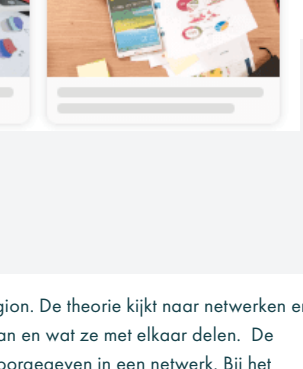
Doer's Oudwijk, Oudekerk, Soort netwerk, Vrijland

Tijdens mijn werk zorg ik ervoor dat Loren ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed diam nonummy nibh euismod tincidunt ut laoreet dolore magna...

meer mijn favoriete onderdeel is Loren ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed diam nonummy nibh euismod tincidunt ut laoreet dolore magna...

Lopend vuurtje box

De box wordt verstuurd via inter-gemeentelijke collega's, kennissen en soms misschien wel vrienden. Maar je kunt er ook zelf één aanvragen en een Lopend vuurtje beginnen. De doos bevat een o.a. een flyer met de theorie, een kaarten set met praktijk verhalen en voorbeeld van een klein sociaal experiment.

Aanvragen

Alle materialen uit de Lopend vuurtje box zijn hieronder zelf te downloaden en printen. Mocht u graag een complete box toegestuurd krijgen, dan kan dat ook. [Klik hier om de doos toegestuurd te krijgen.](#)

Doorzuren - verzendlabel

Als u de box ontvangen heeft dan kunt u deze kosteloos weer doorzuren. Vergeet niet om één exemplaar van alle materialen uit de doos te halen voor u hem weer doortuurt en uw ervaring hierover met ons te delen. [Klik hier voor een verzendlabel.](#)

Zelf uitprinten - pdf

Bent u nieuwsgierig naar de box of heb je hem reeds ontvangen en wil je graag een tweede box doorzuren? Dan vindt u hier alle materialen om zelf uit te printen. Voor sommige materialen is er een inkt vriendelijke versie beschikbaar. [Klik hier voor de print lijst.](#)

Linked-In

Naast een fysieke doortuur box is er ook een digital dubbel van de Lopend vuurtje box. Wanneer u de box ontvangen heeft nodigen we je uit om je ervaringen te delen. Bijvoorbeeld met een unboxing video of door een voorbeeld te delen van sociale activatie in jullie wijk of project.

Wanneer je de doos ontvangen hebt vergeet je dan niet te noemen van wie je hem gekregen hebt en naar wie je hem weer doortuurt. [Klik voor een post template.](#)

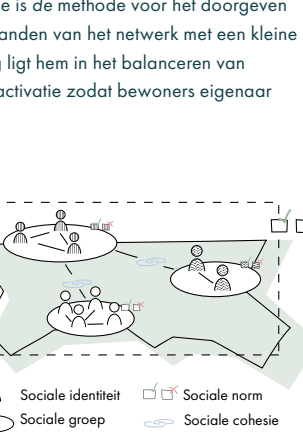

Netwerkktheorie

Sociale activatie heet in het engels ook wel Social Contagion. De theorie kijkt naar netwerken en besluideert hoe mensen hiern met elkaar in verbinding staan en wat ze met elkaar delen. De theorie legt uit dat zowel informatie als gedrag worden doorgegeven in een netwerk. Bij het woord netwerk denken we vaak dat personen het belangrijkste zijn, maar in de sociologie leren we dat de banden veel interessanter zijn.

Hoe geef je gedrag door?

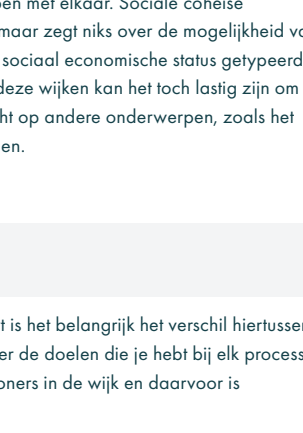
Om te kijken hoe we gedrag aan elkaar doorgeven is het makkelijk om te beginnen met het bestuderen van het doorgeven van informatie. Simpele informatie geven we snel aan elkaar door. Er zit geen risico wat aan het doorgeven en de informatie is snel te vertrouwen. Dus hoef je het maar van één iemand te horen en je geeft het al door. Denk bijvoorbeeld aan een voetbal uitslag. Dit noemen we simpele activatie.

Gedrag overnemen en dus doorgeven is wel risicovol. Denk aan het stoppen met roken. Dat doe je pas als meerdere vrienden ook al gestopt zijn. Daardoor gedrag anders door een netwerk beweegt, zijn er ook andere methodes nodig om vrienden te helpen. Van het aardgas aftappen is ook een vorm van gedrags verandering en is veert du complexe activatie.

Eén groep mensen, toch vier gesprekken?

Een netwerk is iets anders dan een community. De community beschrijft een groep mensen die contact hebben met elkaar. Binnen één community kunnen meerdere netwerken aanwezig zijn. Netwerken ontstaan namelijk rondom een onderwerp. Ze beschrijven de relatie tussen mensen met elkaar hebben en niet zozeker de entiteiten of personen zelf.

Binnen een wijk kan het bijvoorbeeld zo zijn dat sommige buren wel met elkaar praten over de lokale voetbalclub, maar nooit bespreken wat voor zonnepanelen ze hebben. Maar ook mensen met zonnepanelen bespreken niet persé het onderwerp van het-aardgas-of-met-één-kaar. Als je de wijk ingaat, kijk dan behalve de community en de persoon ook naar het onderwerp dat besproken wordt. Zo ontdek je het daadwerkelijke netwerk.

Hoe kan het vuurtje gaan lopen?

Er zijn dus 2 soorten vuurtje die in een netwerk lopen: informatie overdracht en gedragsverandering. Wanneer je een nieuw vuurtje wilt starten, hou dan rekening met het soort vuurtje dat je begint en in welk netwerk het rond gaat. Sommige netwerken zijn heel hecht, dan is de sociale cohesie hoog. In andere netwerken staat één persoon centraal en in weer andere zijn er eilandjes. Het toepassen van de juiste activatie methode is een combinatie van theorie weten en de context begrijpen.

Hagel
Verspreiden door gemeente
Behoel voor informatie verspreiden
Wil je snel informatie verspreiden? Kies dan voor de hagel-strategie. Probeer in elke doelgroep iemand te vinden aan wie je jouw informatie wilt doorgeven. Meester weinig in elk contact, zo kan je meer mensen bereiken.

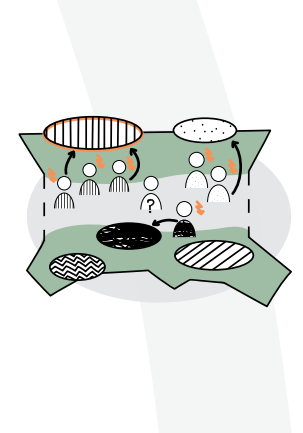
Influencer
Heeft invloed door online marketers
Behoel voor informatie verspreiden
Informatie kan ook met een influencer snel verspreid worden. Wanneer deze persoon overtuigingskracht en legitimiteit in het netwerk heeft, kan het makkelijk worden met één influencer toch gedrag door te geven.

Stille kracht
Veel gebruikt door sociaalgroep
Behoel voor Gedragsverandering
Gedrag doorgeven kost tijd. Het lijkt daarom langzaam te gaan, omdat er eerst een nieuwe sociale norm moet worden gemaakt: een veilige plek voor nieuwe ideeën. Eenmaal gestart, pakt het netwerk het zelf op en gaat het gedrag zich verspreiden als een Lopend vuurtje.

Deze strategie kan je ook inzetten voor andere netwerken. Soms is er een influencer aanwezig, check of deze ook in het energietransitie-netwerk centraal wil komen te staan én bewoners kan activeren tot gedragsverandering.

Je kunt het niet alleen

Los van de sociale activatie theorie is het handig om een vertaler te zoeken waarmee je de wijk ingaat. Een tussenpersoon die beide partijen goed kan begrijpen. Dit kan een bewoner zijn met beleidservaring of een andere partij. De vertaler helpt niet alleen bij een goed gesprek, maar creëert een nieuw speelveld waar ruimte ontstaat voor samenwerking en het maken van innovatieve plannen.

Verdieping Sociale activatie

De netwerk theorie wordt in veel sectoren toegepast. De theorie heeft overheden in Zuid-korea om anticorruptie te verspreiden, maar ook boeren in Amerika leerde nieuwe zaaimethodes aan om hun oogst te redden doordat hun netwerk op een manier geactiveerd werd. In de energietransitie passen bewoners initiatieven de theorie vaak onbewust toe. Doordat zij dicht bij alle netwerken staan, voelen bewoners zelf aan wat nodig is om verandering te brengen. De 6-staps methode hieronder is gebaseerd op de theorie en aangevuld met praktijk inzichten specifiek voor de energietransitie.

Verschil tussen Participatie en Sociale activatie

Participatie is een belangrijk onderdeel van de energietransitie. Hierbij is het belangrijk om met alle groepen in een wijk om tafel te gaan. Participatie gaat over het samenwerken met bewoners. Sociale activatie is het proces waarbij het netwerk en dus de bewoners zelf elkaar activeren/tot gedragsverandering komen. Dit proces kan geholpen worden door enthousiastelingen bij elkaar te brengen, maar verloopt verder zelfstandig.

De stille kracht techniek binnen de sociale activatie theorie is de methode voor het doorgeven van gedragsverandering en leert ons dat je juist aan de randen van het netwerk met een kleine en vrijwel homogene groep moet beginnen. De uitdaging ligt hem in het balanceren van participatie voor transparante besluitvorming en sociale activatie zodat bewoners eigenaar kunnen worden van hun eigen proces.

Sociologie en de energietransitie

Wanneer de sociologie spreekt over een homogene groep, bedoelen we niet dat iedereen dezelfde etnische achtergrond heeft. Sociologie leert ons dat groepen zich vormen rond dezelfde sociale identiteit. Deze identiteit kan in een bepaald netwerk wel zijn etnische achtergrond zijn, bijvoorbeeld op een internationaal beurs.

Maar op werk is jouw **sociale identiteit** misschien wel dat je op de 1e verdieping werkt, of dat je op de financiën afdeling werkt. Sociale identiteiten zijn netwerk gebonden. In de energietransitie zien we **sociale groepen** en dus mensen met dezelfde identiteit zich vormen rond een gedeelde fysieke ruimte. Bijvoorbeeld ik woon bij de speeltuin, of deze 6 woningen hebben dezelfde voordeur.

De wijk als geheel heeft een **sociale norm**, maar elke groep heeft ook zijn eigen norm. Zo is het in Nederland inmiddels 'normaal' om niet te roken, maar zijn er ook vrienden die graag roken nog de standaard is.

De sterkte van de band tussen verschillende sociale groepen noemen we **sociale cohesie**. Deze is sterk wanneer veel mensen verschilden uit de ene groep, veel mensen kennen uit de andere groep. De band is los als maar één of twee personen contact hebben met elkaar. Sociale cohesie beschrijft alleen het aantal verbandingen in een netwerk, maar zegt niks over de mogelijkheid van mensen om een initiatief op te zetten. In wijken waar de sociaal-economische status getypeerd wordt als laag, kan de sociale cohesie heel sterk zijn. In deze wijken kan het toch lastig zijn om sociale activatie toe te passen omdat het netwerk zich richt op andere onderwerpen, zoals het voor elkaar zorgen en samen je hoofd boven water houden.

6-steps Methode

Wanneer je zowel sociale activatie als participatie uitvoert is het belangrijk het verschil hier tussen duidelijk te maken aan bewoners en transparant te zijn over de doelen die je hebt bij elk proces. Vertrouwen is de basis van de samenwerking met de bewoners in de wijk en daarvoor is transparantie noodzakelijk.

Hieronder staat een methode die in 6 stappen parallel aan het Wijkkompas proces de sociale activatie toepast in een wijk. Elke wijk is anders en dus zal de methode in sommige wijken iets moeten worden aangepast. Aan de basis past de methode de stille-kracht-methode uit de netwerkktheorie toe op de wijk aanpak in de Nederlands energietransitie.

De methode kan gebruikt worden voor een collectieve of een individuele oplossing. Bij een individuele oplossing kan de eerste activatie ook direct acceptatie betekenen en dus zal step 6 komen te vervallen. Bij een collectieve oplossing is het goed om deze processen te scheiden aangezien pas later in het proces alle bewoners in één keer worden gevraagd naar hun deelname en dus acceptatie.

Step 1 Wie doet er mee?
Doel: Ontdek de mogelijkheden omtrent sociale activatie. Maak hierover een geïnformeerde beslissing en maak het eerste contact met de wijk.
Aanpak: -Voor participatie is representatie en dus diversiteit erg belangrijk. Daarom zoeken we nu in een zo breed mogelijk groep wie er mee wil denken en doen. Gebruik de hagelstrategie om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Vraag niet alleen naar het aardgasvrij-thema en participatie, maar ook naar motivatie en bijvoorbeeld verduurzaming. Zo vind je sneller het energietransitie-netwerk of vind je de juiste personen om het netwerk mee te starten.
-Leg contact met bestaande initiatieven in de wijk die het netwerk goed kennen. Denk hierbij aan de bestaande bewonersinitiatieven (zie hiervoor knooppunt 'informele netwerken en verbindende actoren in beeld brengen'). Leg ook intern contact met collega's uit het sociale domein om te kijken wat voor wijk dit is, denk hierbij opnieuw niet alleen aan het aardgas-vrij-thema, maar ook aan de buurtBBQ of het buurtcentrum.
Voorbeelden: Nieuwsbrief, Kettingbrief, Buurt-praatje op straat, Interview met de wijkagent.

Step 2 Netwerk leren kennen
Doel: De start van het participatieproces met een representatieve groep en de start van het sociale activatie proces met een enthousiast en veilige groep.
Aanpak: -Voor sociale activatie zijn we op zoek naar mensen die in elk anders sociale groep vallen. Sociale groepen en ontstort in welk rook rond gedeelde fysieke ruimte, denk aan plukken of een deel van de straat. Vraag aan bewoners zelf wie zij spreken over de energietransitie en wie er veel contacten heeft in dit netwerk (zie 'fysieke en sociale opgaven van de wijk in kaart brengen').
-Soms blijkt het netwerk in een wijk licht te zijn. Dit kan zijn omdat er weinig sociale cohesie is, of omdat het netwerk al te veel gebast is met andere activiteiten zoals rondkomen of het hoofd-boven-water-houden. Evalueer in dit geval welke rol het projectteam zal vervullen in de transitie. De vier regio's van het FAW helpen je hiermee op weg.
-Is het netwerk sterk genoeg, dan kan het projectteam een faciliterende rol aanpakken. Houd hierbij de participatie goed gescheiden van de sociale activatie. Sommige bewonersinitiatieven zullen graag aansluiten bij de participatie en andere zullen meer gericht zijn op activatie. Zie hiervoor de tips in het knooppunt 'rol bewonersinitiatieven duidelijk' en 'communicatieplan voor bewoners en gebruikers in de wijk'. Bespreek wat je van elkaar kan verwachten: de bewonersinitiatieven van jou als projectteam als ook andersom.
Voorbeelden: Bewonersavond, Vragenlijst persoonlijk uitdelen en ophalen, Flagen en straten maggen, Wijkambassadeur, Buurkracht, Koffiekar.

Step 3 Een nieuwe sociale norm
Doel: In één sociale groep met actievellingen start het Lopend vuurtje en ontstaat een nieuwe veilige sociale norm.
Aanpak: -Een nieuwe sociale norm ontstaat als mensen elkaar ontmoeten. Vraag aan de actievellingen wat zij nodig hebben. In de ene wijk is dit een lezing in de andere wijk een warme-truien-feest. Sluit vooral aan bij de behoefte van de wijk. Het gesprek hoeft nu nog niet gericht te zijn op 'de oplossing' maar mag ook gaan over verduurzaming.
-Houd het proces transparant en communiceer eventuele tussen resultaten uit het participatie proces met de wijk. Laat zien hoe het projectteam samenwerkt en hoe de participatie is vormgegeven. Het gaat hierbij niet hoofdzakelijk om de resultaten, maar dat het proces goed verloopt en men daar vertrouwen in kan hebben.
Voorbeelden: Warme-truien-feestje, Huiskamer-bijeenkomst (bv traplift), Mini energiebox uitdelen, Bloembollen uitdelen, Singkaart (veel jij hoeveel zonnepanelen kosten), Klimaat straatfeest.

Step 4 Het lopend vuurtje
Doel: Nu de eerste groep een nieuwe norm heeft kan deze langzaam worden doorgetuurd.
Aanpak: -Daarvoor is het nodig dat mensen uit verschillende sociale groepen elkaar kunnen ontmoeten. Vraag bewoners hoe zij elkaar willen ontmoeten. Aansluiten bij een buurtBBQ lijkt misschien een goed idee, maar dit evenement is voor een ander netwerk bedoeld: het basen en gezelligheids-netwerk. Zoek een manier om de netwerken te combineren, bijvoorbeeld een buurtcafé avond met specifiek thema zoals zonnepanelen of warmtepompen.
Voorbeelden: Brievenbussticker, Wijkbrede informatieavond Buurthijnskomst buurthuis (neem een buddy mee), Burenwinkler (gratis kaart om door te streken), Energieinformatiepunt, Lezing van spreker.

Step 5 Hou het proces warm
Doel: Gedragsverandering kost tijd en dus is sociale activatie een project van de lange adem, ondersteun vrijwilligers om actief te blijven.
Aanpak: -Deze ondersteuning kan verschillende vormen hebben. Een betaalde kracht die als vertaler functioneert kan de last wegnemen bij het netwerk, terwijl het proces wel van de wijk blijft. Ook kan het helpen om de actieve bewoners van eerste uur weer samen te brengen.
-Het keuzemoment voor de oplossing komt steeds dichterbij. Kijk hoe je het netwerk alvast kan informeren of betrekken bij dit moment. Geef duidelijk aan wie welke rol heeft in het proces en wat tot de keuze geleid heeft. Sommige bewoners zullen nu pas geactiveerd worden en hebben dan een informatie achterstand. Neem de tijd om iedereen up to speed te krijgen met het wijk proces.
-Bepaal met bewonersinitiatieven welke rol een ieder wil spelen tijdens de realisatie. Wie wil bijvoorbeeld als aanspreekpunt dienen voor vragen tijdens het realisatieproces (het vertrouwen dat is opgebouwd tussen bewoner en bewonersinitiatief kan eventuele frustraties/zorgen medieren). Stel, indien zij dit niet willen, een andere communicatieplan op waarin de omgang met deze frustratie en zorgen meegenomen wordt (voor knooppunt 'realisatieplan opstellen voor communicatiefase').
Voorbeelden: Diepte-interview met de bewoners, Brainstormavonden, Shelling in de wijk, Supermarkt-stemmingsspelletje.

Step 6 Na informatie acceptatie
Doel: Voor een individuele oplossing is step 6 niet nodig. Bewoners kunnen op hun eigen tempo het proces door. Bij een collectieve oplossing moet een grote groep in een korte tijd geactiveerd worden.
Aanpak: -Bewoners hebben het recht op gelijke informatie en dus zullen ze allemaal met de hagelstrategie tegelijkertijd geïnformeerd worden. Doordat in step 1-5 het netwerk zelf al actief geworden is, sluit het bericht aan op het gesprek in de wijk.
-Nu het proces van step 1 tot 5 versneld gaat lopen kan je gebruik maken van de opgedane kennis uit deze fases. Het projectteam heeft de goed geleerd leren kennen en dus kunnen jullie nu ook aansluiten bij wat er speelt in de wijk. Mocht je dit niet zeker weten, wees dan niet bang om opnieuw de wijk in te gaan met dezelfde vragen als in step 1. Juist door de antwoorden van bewoners te vergelijken leer je veel over de verandering die het netwerk heeft doorgemaakt.
Voorbeelden: Thermostaat in de wijk, Persoonlijke brief, Kerskaart, Buurtpraatje op straat.

Meer weten...

De sociale activatie theorie in dit kennisdossier is gebaseerd op het werk van Wijkkompas en de boek 'Verandering' legt hij de drie verspreidingswijzen uit aan de hand van echt gebeurde verhalen en voorbeelden, zoals het ontstaan van Twitter, maar ook anticorruptie in Zuid-Korea.

Naast het werk van Centola is in het Engels veel literatuur te vinden wanneer je zoekt op social contagion. Dit kennisdossier is geschreven door Rose Visser. Haar achtergrondverhaal biedt een verdieping van dit kennisdossier en laat het proces zien waardoor dit kennisdossier tot stand komt. [Klik hier voor het afsluiter verslag.](#)